

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 302413 22 Rev
Banjaluka: 18.4.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja a.d. A.b. B., koga zastupa punomoćnik V.S., advokat iz B., protiv tuženih G.S. iz B., i B.S. iz B., oboje zastupani po punomoćniku Ž.V., advokatu iz B., te tuženog M.Ž. iz Z., koga zastupa staralac za poseban slučaj V.Ž. iz Z., radi duga, vrijednost spora 85.653,66 KM, odlučujući o reviziji tuženih G.S. i B.S. izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 302413 21 Gž od 11.11.2021. godine, na sjednici održanoj 18.4.2022. godine donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 1.535,60 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 302413 19 P od 24.2.2021. godine, obavezani su tuženi G.S. (u daljem tekstu: prvotuženi) i B.S. (u daljem tekstu: drugotužena) da tužitelju solidarno isplate iznos od 85.653,65 KM, zajedno sa obračunatom zakonskom zateznom kamatom u iznosu od 85.653,65 KM, te da mu nadoknade troškove postupka u iznosu od 8.230,62 KM, sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja u odnosu na tuženog M.Ž. (u daljem tekstu: trećetuženi).

Obavezan je tužitelj da trećetuženom nadoknadi troškove postupka u iznosu od 180,00 KM, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 302413 21 Gž od 11.11.2021. godine, odbijene su žalbe tužitelja, prvotuženog i drugotužene i prvostepena presuda potvrđena u odbijajućem i usvajajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe i odgovora na žalbu, u iznosu od 1.535,60 KM.

Odbijen je zahtjev prvotuženog i drugotužene za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe, u iznosu od 1.382,94 KM.

Prvotuženi i drugotužena izjavljenom revizijom pobijaju drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev u odnosu na njih odbije ili ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelj predlaže da se revizija odbije, a revidenti obavežu na naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora u iznosu od 1.535,60 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

Između stranaka nije sporno: da su tužitelj kao davalac kredita i prvotuženi kao korisnik kredita, zaključili 27.10.2005. godine Ugovor o kreditu za kupovinu stanova i poslovnih prostora broj ..., kojim ugovorom su korisniku kredita odobrena kreditna sredstva u iznosu od 110.000,00 KM sa rokom anuitetne otplate od 120 mjeseci uz promjenjivu kamatnu stopu od 8,20%; da je drugotužena sudužnik i da je ugovorom garantovala za obaveze korisnika kredita uz uslove i na način kao i sam korisnik; da je članom 10. ugovoreno da banka ima pravo otkazati ugovor i zahtijevati cjelokupno iskorišteni kredit sa kamatama, između ostalog, ako korisnik kredita uprkos jedne opomene i odobrenog naknadnog roka kasni sa plaćanjem jednog anuiteta više od 30 dana od dana dolaska u docnju, te da se ugovor smatra raskinutim danom otpremanja otkaznog pisma preporučenom poštom na posljednju adresu korisnika kredita koja je banci poznata; da je banka raskinula ugovor 25.2.2013. godine slanjem obavjesti broj ... o otkazu ugovora kreditu; da je posljednja uplata anuiteta kredita izvršena 1.12.2010. godine, a da je tužba kojom je pokrenut ovaj postupak podnesena prvostepenom sudu 11.3.2019. godine.

Vještak ekonomske struke D.O. u nalazu navodi da je ukupna obaveza prvotuženog po odobrenom kreditu iznosila 159.504,72 KM, od čega iznos od 110.000,00 KM čini glavnice, a iznos od 49.504,72 KM redovnu kamatu, da je prvotuženi ukupno uplatio iznos od 72.680,47 KM od čega je iznos od 41.208,09 KM knjižen kao uplata glavnice, iznos od 30.986,85 KM kao uplata redovne kamate i iznos od 485,53 KM kao uplata zatezne kamate, te da glavni dug prvotuženog iznosi 85.653,65 KM koga čini iznos glavnice od 68.791,91 KM i iznos redovne kamate od 16.861,74 KM.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 371, 372 stav 1, 373, 1004 i 1065 Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 27/78, 39/85, 46/85 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je u odnosu na prvotuženog i drugotuženu tužbeni zahtjev usvojio u cijelosti.

Prvostepeni sud je pozivom na odredbu člana 371 ZOO odbio prigovor zastarjelosti potraživanja koga su izjavili prvotuženi i drugotužena. Stav je suda da je otkazom ugovora o kreditu 25.2.2013. godine na naplatu dospio cjelokupno neplaćeni iznos koga čini glavnica i kamata, pa se više ne traži isplata pojedinih mjesečnih dospjelih neplaćenih anuiteta, zbog čega nema mjesta da se zastarjelost računa primjenom odredbi člana 372 i 373 ZOO.

U tom slučaju se, kako sud obrazlaže, primjenjuje opšti zastarni rok od 10 godina koji se računa 25.2.2013. godine, pa kako taj rok nije istekao do podnošenja tužbe 11.3.2019. godine, prigovor je neosnovan.

Iznos dospjelog potraživanja, po ocjeni prvostepenog suda, tužitelj je dokazao čitanjem finansijske dokumentacije i izvođenjem dokaza vještačenja po vještaku ekonomske struke D.O.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu prvotuženog i drugotužene i potvrđuje prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Odredbom člana 1065 ZOO propisano je da se ugovorom o kreditu banka obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Prvotuženi nije osporavo zaključenje ugovora i da je tužitelj ispunio ugovornu obavezu.

Kada je u pitanju nalaz vještaka ekonomske struke D.O., prvotuženi i drugotužena paušalno osporavaju utvrđeni iznos duga. Na ročištu za glavnu raspravu održanom 8.2.2021. godine su izjavili da nalaz osporavaju „ukoliko je u suprotnosti u odgovoru na tužbu“, dok u činjeničnim navodima revizije se nalaz ne osporava u smislu matematičke tačnosti izračuna duga.

Revizija se iscrpljuje u isticanju prigovora zastarjelosti potraživanja i tvrdnji da su nižestepeni sudovi u ocjeni tog prigovora pogrešno primjenili materijalno pravo, a koja pogrešna primjena, po stavu revidenata, se sastoji u primjeni odredbe člana 371 ZOO umjesto odredbe člana 372 stav 2 ZOO.

Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Republike Srpske zauzelo je na sjednici održanoj 23.9.2021. godine stav broj 118-0 SuI-21-000 144 koji, u relevantnom dijelu za konkretni predmet, glasi: „*Potraživanje neisplaćenih dospjelih anuiteta iz ugovora o kreditu zastarijeva u rokovima iz člana 372. i 373. ZOO, i to ne samo u slučajevima kada ugovor o kreditu još traje već i u slučaju kada je trajanje ugovora isteklo, ali nije došlo do njegovog raskida*“. „*U slučaju kada je ugovor o kreditu raskinut zbog neplaćanja odnosno neurednog plaćanja anuiteta, potraživanje davaoca kredita koje se odnosi na vraćanje cjelokupnog duga na ime neplaćenog iznosa kredita, zastarjeva u roku iz člana 371 ZOO*“.

Odredbom člana 372 stav 1 ZOO propisano je da potraživanja povremenih davanja koja dospjevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja), pa bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima, kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima u kojima se iscrpljuje samo pravo, kao što je potraživanje izdržavanja, zastarjevaju za tri godine od dospelosti svakog pojedinog davanja, dok je odredbom stava 2 istog člana propisano da isto važi i za anuitete kojima se u jednakim unapred određenim povremenim iznosima otplaćuje glavnica i kamate, ali ne važi za otplate u obrocima i druga djelimična ispunjenja.

Rok zastare iz člana 372 stav 1 ZOO ima se primjeniti u situaciji kada ugovor o kreditu traje i davalac kredita podnese tužbu radi naplate dospjelih neplaćenih anuiteta, odnosno kada je ugovor istekao i davalac kredita se nije koristio pravom da raskine ugovor.

U konkretnom slučaju, prema članu 10 ugovora o kreditu, davalac kredita *ima pravo* da i prije isteka ugovorenog roka za povrat kredita, jednostrano raskine ugovor i odmah zahtjeva isplatu cjelokupnog duga zajedno sa pripadajućim kamatama i troškovima, ukoliko primalac kredita kasni sa otplatom kredita. Docnjom korisnika kredita u otplati dospjelih anuiteta ugovor se ne raskida ni po zakonu ni voljom stranaka, već je nužno da davalac kredita obavjesti korisnika da je ugovor raskinut.

Tužitelj se koristio ugovorenim pravom da iz tog razloga jednostrano raskine ugovor.

Kada je ugovor o kreditu raskinut zbog neplaćanja ili neurednog plaćanja dospjelih anuiteta, momentom raskida na naplatu dopijeva cjelokupno neplaćeno potraživanje, kako ono koje nije plaćeno do raskida tako i ono koje je, prema planu otplate, trebalo biti plaćeno do isteka kredita. Time više ne postoji mogućnost da se zastarni rok cijeni primjenom odredbe člana 372 ili 373 ZOO, već samo po odredbi člana 371 ZOO.

Otkazom ugovora (25.2.2013. godine) potraživanje tužitelja dospjelo u cijelosti, pa je desetogodišnji rok zastarjelosti počeo teći sa 26.2.2013. godine (član 361 stav 1 ZOO) i ističe sa 26.2.2023. godine (član 362 ZOO), pa kako je tužba kojom je pokrenut ovaj postupak podnesena 11.3.2019. godine, to je prvostepeni sud pravilno cijenio prigovor zastarjelosti.

Pozivanje revidenata na odluke ovog suda broj 71 0 P 132819 15 Rev od 23.2.2017. godine i broj Rev- 90378/2018 od 6.11.2018. godine, ne mogu dovesti do drugačije odluke suda jer se ti predmeti u odnosu na konkretnu parnicu razlikuju u relevantnom činjeničnom stanju. Naime, u predmetu broj 71 0 P 132819 15 Rev od 23.2.2017. godine prihvaćen je zastarni rok iz člana 372 i 373 ZOO jer je tužba za plaćanje duga po dospjelim anuitetima podnesena dok je ugovor još trajao, dok se u predmetu broj Rev- 90378/2018 od 6.11.2018. godine ne radi o pravnom odnosu koji je predmet spora u ovoj parnici.

Pozivanje na odluku Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-000847 od 15.10.2009. godine (koja nije ni priložena uz reviziju) nema uticaja, iz razloga što Vrhovni sudovi entiteta samostalno i nezavisno jedan od drugog usvajaju pravna shvatanja. Ukoliko postoji različitost stavova koja je od uticaja na jednakost građana pred sudovima u Federaciji i Republici Srpskoj, pokreće se pitanje panela za usaglašavanje sudske prakse.

Revidenti se pozivaju na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP-1037/16 od 20.4.2016. godine donesenu u postupku protiv odluke Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, gdje je apelacija odbačena kao nedopuštena. Iz obrazloženja apelacione odluke proizilazi da Ustavni sud nije utvrdio proizvoljnost u primjeni prava kada je revizionom odlukom primjenjen opšti zastarni rok (koji u Federaciji iznosi 5 godina) na ugovor o kreditu. Naime, reviziono sud je prihvatio da je ugovor raskinut voljom stranaka s obzirom na ugovorene odredbe da kredit odmah dopijeva u cijelosti ukoliko korisnik ne vrši plaćanje rata u rokovima koji su ugovoreni. Stav Vrhovnog suda Federacije nije u suprotnosti sa stavom ovog suda koji također nalazi da se opšti zastarni rok primjenjuje kada je ugovor raskinut (bilo voljom stranaka jer je tako ugovoreno bilo jer je davalac kredita iskoristio ugovoreno pravo da ugovor jednostrano raskine).

Revidenti se pozivaju i na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP-452/17 od 20.4.2016. godine donesene takođe u postupku protiv odluke Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, s tim što je u tom slučaju apelacija usvojena. Činjenična situacija iz tog predmeta i ove konkretne parnice se razlikuje u bitnim činjenicama, jer je u predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH utvrđeno da banka nije koristila pravo da ugovor jednostrano raskine zbog neplaćanja anuiteta već je tužba podnesena kada je ugovor istekao, dakle kada je ugovor već konzumiran. U tim činjeničnim okolnostima primjenjuje se član 372 i 373, a ne 371 ZOO, što je u skladu sa navedenim stavom koje je zauzelo Građansko odjeljenje pod brojem 118-0 SuI-21-000 144.

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova u iznosu od 1.535,60 KM na ime sačinjenog odgovora na reviziju nije osnovan temeljem odredbe člana 387 stav 1 ZPP, cijeneći da ni svojim sadržajem nije bio od uticaja na odluku o reviziji s obzirom da se u njemu ponavljaju činjenice i stavovi koje je tužitelj isticao tokom postupka i koje su nižestepeni sudovi cijenili kod donošenja odluke.

Temeljem odredbe člana 248 ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić